

QUYỀN HƯỞNG DỤNG - NGHIÊN CỨU SO SÁNH GIỮA TƯ PHÁP LA MÃ VÀ PHÁP LUẬT DÂN SỰ VIỆT NAM

BÙI ĐĂNG HIẾU *

Tóm tắt: Quyền hưởng dụng – loại quyền đối với tài sản mới được quy định trong Bộ luật Dân sự Việt Nam năm 2015, đã có nguồn gốc từ cách đây 2400 năm trong Tư pháp La Mã (dưới tên gọi là usufructus - quyền dụng ích cá nhân). Để hiểu hơn về bản chất của quyền hưởng dụng, bài viết phân tích năm đặc trưng cơ bản của quyền dụng ích cá nhân trong Tư pháp La Mã là: 1) Quyền dụng ích cá nhân là một vật quyền; 2) Quyền dụng ích cá nhân là một vật quyền đối với tài sản của người khác nên nó mang tính hạn chế (vật quyền hạn chế); 3) Quyền dụng ích cá nhân có nội dung trao quyền sử dụng và/hoặc hưởng lợi từ tài sản của người khác; 4) Quyền dụng ích cá nhân là dịch quyền cá nhân, gắn liền với một cá nhân nhất định và không dịch chuyển được cho cá nhân khác; 5) Tư pháp La Mã có quy định riêng về từng loại quyền dụng ích cá nhân. Bài viết cũng đối sánh từng đặc trưng đó với các quy định về quyền hưởng dụng trong pháp luật Việt Nam. Từ đó bài viết đưa ra một số kiến nghị hoàn thiện các quy định của Bộ luật Dân sự năm 2015 về quyền hưởng dụng.

Từ khoá: Tư pháp La Mã; vật quyền; quyền đối với tài sản; quyền hưởng dụng; sử dụng

Nhận bài: 25/4/2025

Hoàn thành biên tập: 28/11/2025

Duyệt đăng: 28/11/2025

USUFRUCT - A COMPARATIVE STUDY OF ROMAN PRIVATE LAW AND VIETNAMESE CIVIL LAW

Abstract: Usufruct, a type of rights to property that was stipulated for the first time in Vietnam in the 2015 Civil Code, originated 2,400 years ago in Roman private law (under the name usufructus – personal utility right). To better understand the nature of usufruct, this article analyses the five basic characteristics of usufructus in Roman private Law: 1) Usufruct is a real right; 2) Usufruct is a real right of a person over another's property, therefore it is limited (limited real right); 3) Usufruct grants one person the right to use and/or benefit from another person's property; 4) Usufruct is a personal servitude, attached to a specific individual and not transferable to another; and 5) Roman private law has separate provisions for each type of usufruct. The article also compares each of these characteristics with the provisions on usufruct in Vietnamese law. From there, the article makes some recommendations to improve the provisions of the 2015 Civil Code on usufruct.

Keywords: Roman private law; real rights; rights to property; usufruct; use

Received: 25 April 2025; Editing completed: 28 November 2025; Accepted for publication: 28 November 2025

1. Đặt vấn đề

Bộ luật Dân sự Việt Nam hiện hành được ban hành năm 2015 và có hiệu lực từ ngày 01/7/2017. Một trong những thay đổi quan trọng của Bộ luật Dân sự năm 2015 là

việc nâng cấp Phần thứ hai của Bộ luật Dân sự. Nếu như trước đây (trong Bộ luật Dân sự năm 2005), Phần thứ hai có tiêu đề là “Tài sản và Quyền sở hữu”, tức là chú trọng đến xác định chủ sở hữu của tài sản thì đến Bộ luật Dân sự năm 2015, Phần thứ hai này đã được sửa đổi thành “Quyền sở hữu và

* Phó Giáo sư, Tiến sĩ, Trường Đại học Luật Hà Nội
E-mail: buidanghieu@hlu.edu.vn